

Hilkka Greenin pitkä lottataival alkoi Vanajan lotissa 16-vuotiaana

Sirkka Ojala

Hämeenlinnan Seudun Lottaperinneyhdistyksen puheenjohtaja **Sirkus Mattila** ja varapuheenjohtaja **Pirjo Koskela** kävivät onnittelemassa 12. syyskuuta 101-vuotismerkkipäiväänsä viettänyttä, yhdistyksen jäsentä, ilmavalvonta- ja viestintälottana toiminutta **Hilkka Greeniä**.

Hilkka Green kertoo seuranneensa äitinsä jalanjälkiä ja liittyneensä Lotta Svärd -järjestöön 16-vuotiaana vuonna 1935. Tuolloin Vanajan lotissa ei ollut vielä tyttöosastoa ”pikkulotat”. Osasto perustettiin vasta syksyllä 1936. Hilkka kertoo, että ennen sotia lottatoimintaan kuului muun muassa urheilumerkkien suoritusta. Merkkejä suoritettiin muun muassa kävellen ja hiihtäen. Hiihtomatkoja tehtiin Katumajärven yli Äikäälään tai Harvialaan viisi kiloa painavan repun kanssa. Myös Riihimäellä järjestettyihin suunnistuskilpailuihin osallistuttiin kesällä 1936. Kilpailussa Hilkan joukkue sijoittui toiseksi. Hilkka ennättikin saada lottapukuunsa hopeisen, viisikulmaisen kuusenhavujen reunustaman urheilumerkin.

Myös Vanajan lotat keräsivät varoja arpajaisilla ja myyjäisillä. Niitä varten kukin leipoi kotonaan. Hilkka kertoo, että heillä valmistettiin myyjäisiin muun muassa lyöppijuustoa. Hilkka myös suoritti lottien apuhoito- ja ensiapukurssin. Talvi- ja jatkosodan aikana Hilkka kävi Idänpään seurantalolla muonittamassa ja kanttiinissa. Muonitusta oli toki jo YH-aikana. Tuolloin Vanajan lottien muonitettavana oli pääosin Luopioisten reserviläisiä, mutta aika ajoin koulutukseen saapui myös hevostyöläisiä. Lisäksi Hattelmalan sairaalassa leivottiin ruisleipiä ”pojille”.

Komennus Lappiin muonitustehtäviin

Kun välirauhan aikana Lapin alueella tehtiin linnoitustöitä, sai Hilkkinen kesäkuun alussa 1941 komennuksen muonitustöihin Pelkosenniemen Peräkulmaan. Siellä muonitettavana oli lähinnä työvelvollisia. Kuivatusta perunalastuista, kuivatusta sipulista ja kuivatusta poronlihasta tehty keitto oli Hilkan mukaan maukasta ja muhevaa. Kun saksalaisia sotilaita alkoi saapua Lappiin, tarvittiin kielitaitoista Hilkkaa myös tulkiksi. Pohjoisen komennus loppui kuitenkin lyhyeen, sillä jatkosodan alkaessa hänet kutsuttiin takaisin kotiin ilmavalvontatehtäviin. Harmillisesti jäi toteutumatta myös lotille luvattu retki Pyhätunturille juhannusyön aurinkoa katsomaan.

Hilkka kävi vuorollaan ilmavalvonnassa Aulangon näkötorjussa. Lottien majoitus oli tornikahvilassa ja siskonpeti sijattiin pöytien päälle, koska lattialla olisi ollut liian kylmä. Hilkka kertoo, että tähytysvuorossa oltiin aina pareittain kaksi tuntia kerrallaan, mutta puhumatta. Talvipakkasella puettiin paksu pitkä turkki ja monojen päälle vedettiin valtavan suuret nahkaiset päällyskengät. Desantteja pelättiin Hämeessä saakka. Hilkka kertoo, että tornissa tähytessä tähdet tekivät aluksi kepposia. Ne nimittäin näyttivät liikkuvilta valoilta silmissämme, joilla tarkkailimme desantinpuodottajia. Kun tähtien liikettä oppi vertaamaan johonkin kiintopisteeseen, ei erehdyksiä enää tullut.

Keväällä 1943 Hilikka suoritti Äänislinnassa radistikurssin ja siirtyi sitten rintamalle viestintälöten tehtäviin. Myöhemmin hän toimi myös puhelinlottana Ruoppaojan sairaalassa. Historiaan on jäänyt myös puhe, jonka hän piti sotilaille radion välityksellä.

Sodan loppupuolella Hilikka sairastui kurkkumätään ja joutui olemaan kauan eristyksissä sairaalassa Äänisjärven rannalla. Pöpöt eivät kuitenkaan hyvästä hoidosta huolimatta kurkusta hävinneet ja Hilikka siirrettiin Äänislinnan sotasairaalaan, jossa häneltä lopulta poistettiin nielurisat. Hilikka kotiutui kesäkuussa vuonna 1944. Sairaalahuna, jolla Hilikka palasi kotiin oli viimeinen, joka pääsi lyhintä tietä Kannaksen läpi. Pitkärannassa juna kuitenkin joutui pysähtymään ja matkustajat käskettiin ulos ja Hilikka pakeni ilmapommitusta ojan pohjalle. Hän selvisi kuin ihmeen kaupalla vain pienin ruhjein. Hän toteaa, ettei osannut pelätä, nuori kun oli.

Sodan jälkeen Hilikka kouluttautui Tanskassa puutarha-alalle. Hän piti miehensä kanssa Greenin Puutarhaa, joka toimitti tuotteita tukkukaupoille.

Hilikka Green on kertonut lottakokemuksistaan myös Esa Sirosen ja Raimo Salon tekemässä elokuvassa lottien *”Viimeinen testamentti*. Elokuvan ensi-ilta oli syksyllä 2012. Lotta-aikaiset valokuvansa ja lottapukunsa Hilikka on lahjoittanut Museo Militarian kokoelmiin.

Aulangon näkötorniin on kiinnitetty insinööri Liisa Koskisen suunnittelema, Kultakeskus Oy:n toteuttama ja Hämeenlinnan Seudun Lottaperinneyhdistyksen pystyttämä

muistolaatta ilmavalvontalotille. Laatta paljastettiin 6.9.2010. Paljastustilaisuudessa airuina näkötorjissa olivat Aulangon tornissa ilmavalvontalottina toimineet Hilka Green ja Aini Hirva. Kuva: Jaakko Virtanen.

Hämeenlinnan Seudun Lottaperinneyhdistys kävi onnittelemassa pirteää 101- vuotiasta Hilka Greeniä. Syntymäpäivää vietettiin kotiväen kesken mansikkakakkukahvien merkeissä. Oikealta: yhdistyksen puheenjohtaja Sirkus Mattila, Hilka Green ja yhdistyksen varapuheenjohtaja Pirjo Koskela. Kuva: Börje Laine.

Lähteet:

Vanajan Vartio, Erkki Öhberg, 1997